Gezi Yazısı (Seyahatname)

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Gezi yazısı (seyahatname):** Yazarın gezip gördüğü yerlerle ilgili gözlem, izlenim ve bilgilerini anlattığı öğretici metin türüdür. Anlatım genellikle birinci kişi ağzından yapılır; yazarın kişisel izlenimleri metne öznellik katabilir.
- **Ele alınan unsurlar:** gezilen yerin doğal güzellikleri, tarihî yapıları; insanların yaşayışı, gelenekleri, yemekleri, inançları, ticari ve kültürel hayatı.
- **İlişkili alanlar ve türler:** Tarih, coğrafya, sosyoloji, antropoloji gibi bilimlerden yararlanır. Kişisel yaşantıyı merkeze alan anı, günlük, otobiyografi türleriyle benzer yönleri vardır; ancak merkezinde yolculuk ve gezilen yer bulunur. Seyahatnameler, yazıldıkları dönemin toplumsal hayatına tanıklık ettiği için tarihî kaynak değeri de taşır.
- **Anlatım:** Olaylar anlatılırken öyküleyici, yerler tasvir edilirken betimleyici, bilgi verilirken açıklayıcı anlatımdan yararlanılır. Akıcılık ve duruluk önemlidir.
- **Önemli örnekler:** Türk edebiyatında en önemli örnek **Evliya Çelebi**'nin **Seyahatname**'sidir. Dünya edebiyatında **Marco Polo**, **İbni Batuta** ve **İbni Fadlan**'ın seyahatnameleri tanınmıştır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. Aşağıdaki cümlede boş bırakılan yeri uygun kavramla doldurunuz.
"Yazarın gezip gördüğü yerlerle ilgili gözlem, izlenim ve bilgilerini anlattığı yazı türüne ..... denir."

2. Türk edebiyatında gezi yazısı türünün en önemli örneği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Evliya Çelebi – Seyahatname
B) Halit Ziya Uşaklıgil – Kırk Yıl
C) Ksenefon – Anabasis
D) Falih Rıfkı Atay – Zeytindağı
E) Babür Şah – Babürname

3. Gezginleri tanıtıcı bilgilerle eşleştiriniz.
1. Evliya Çelebi 2. Marco Polo 3. İbni Batuta 4. İbni Fadlan
a) Asya'yı dolaşıp Çin'e kadar giden Venedikli tüccar
b) 10. yüzyılda bir Abbasi elçilik heyetiyle İdil (Volga) Bulgarlarının ülkesine giden seyyah
c) 17. yüzyılda Osmanlı topraklarını ve komşu ülkeleri gezen Türk gezgini
d) Kuzey Afrika'dan yola çıkıp Asya'nın içlerine kadar uzanan Faslı gezgin

4 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Gezi yazısı öğretici bir metin türüdür.
( ) Gezi yazısında anlatılan yerler yazarın hayal ürünüdür.
( ) Gezi yazısında yazarın kişisel izlenimlerine yer verilebilir.
( ) Gezi yazısı yalnızca yurt dışı gezilerini anlatır.

5 Aşağıdakilerden hangisi gezi yazısında ele alınan unsurlardan biri **değildir**?

A) Gezilen yerin doğal güzellikleri
B) Yazarın hayal gücüyle yarattığı olağanüstü yaratıklar
C) Halkın gelenek ve görenekleri
D) Yöresel yemekler
E) Tarihî yapılar

6 Gezi yazılarında anlatım genellikle hangi kişi ağzından yapılır?

A) İkinci tekil kişi (sen)
B) İkinci çoğul kişi (siz)
C) Üçüncü tekil kişi (o)
D) Üçüncü çoğul kişi (onlar)
E) Birinci kişi (ben / biz)

7 Gezi yazısının ilişkili olduğu bilim dallarından ikisini yazınız.

8 Aşağıdakilerden hangisi, kişisel yaşantıyı merkeze alması bakımından gezi yazısına **en çok** benzeyen türdür?

A) Anı B) Makale C) Masal D) Haber E) Destan

9 "Limana yaklaştıkça martıların çığlıkları sıklaştı. İskelede balıkçılar ağlarını onarıyor, kahvehanenin önünde yaşlılar tavla oynuyordu. Burada saat sanki başka türlü işliyor; kimse acele etmiyor."
Bu gezi yazısı parçasında ağırlıklı olarak kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tartışmacı anlatım
B) Emredici anlatım
C) Betimleyici anlatım
D) Öyküleyici anlatım
E) Açıklayıcı anlatım

10 Bir gezi yazısı ile bir turizm broşürü arasındaki bir farkı yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "Kasabaya öğle sıcağında vardık. Dar sokaklar, cumbaları birbirine dokunacak kadar yakın, beyaz badanalı konaklarla çevriliydi. Çarşının ortasındaki yüz yıllık bedesten hâlâ işliyor; bakırcıların çekiç sesleri kubbenin altında yankılanıyordu. Kasabanın meşhur cevizli sucuğunu tadınca yolculuğun bütün yorgunluğunu unuttum. Akşamüstü, kasabayı yukarıdan gören tepeye çıktık; güneş, kiremit damları kızıla boyarken buranın bende bir ömür sürecek bir iz bırakacağını anladım."
Bu gezi yazısı parçasında aşağıdakilerden hangisine **değinilmemiştir**?

A) Kasabanın mimarisine
B) Kasabadaki bir zanaata
C) Kasabanın tarihî bir yapısına
D) Kasabanın nüfusuna
E) Kasabanın yöresel bir yiyeceğine

12 "Kasabaya öğle sıcağında vardık. Dar sokaklar, cumbaları birbirine dokunacak kadar yakın, beyaz badanalı konaklarla çevriliydi. Çarşının ortasındaki yüz yıllık bedesten hâlâ işliyor; bakırcıların çekiç sesleri kubbenin altında yankılanıyordu. Kasabanın meşhur cevizli sucuğunu tadınca yolculuğun bütün yorgunluğunu unuttum. Akşamüstü, kasabayı yukarıdan gören tepeye çıktık; güneş, kiremit damları kızıla boyarken buranın bende bir ömür sürecek bir iz bırakacağını anladım."
Bu parçadaki cümlelerden hangisi yazarın kişisel izlenimini **en açık** biçimde yansıtır?

A) "Çarşının ortasındaki yüz yıllık bedesten hâlâ işliyor"
B) "buranın bende bir ömür sürecek bir iz bırakacağını anladım"
C) "Akşamüstü … tepeye çıktık"
D) "Dar sokaklar … beyaz badanalı konaklarla çevriliydi"
E) "Kasabaya öğle sıcağında vardık."

13 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.
( ) Gezi yazısının merkezinde yolculuk ve gezilen yer bulunur.
( ) Gezi yazısında olaylar mutlaka gün gün ve tarih atılarak yazılır.
( ) Seyahatnameler, yazıldıkları dönemin toplumsal hayatı hakkında bilgi verebilir.
( ) Gezi yazısında betimlemeye yer verilmez.

14 Gezi yazısından alınan cümleleri, ele aldıkları unsurla eşleştiriniz.
1. "Vadinin iki yanında çam ormanları, dibinde köpüklü bir dere akıyordu."
2. "Kalenin surları Bizans döneminden kalmaydı."
3. "Düğünlerde gelinin başına buğday ve şeker serpiliyor."
4. "Salı pazarında köylüler kilimlerini, peynirlerini satıyordu."
a) tarihî yapı b) ticari hayat c) doğal güzellik d) gelenek

15 Gezip gördüğü bir yeri anlatan bir sunum hazırlayan öğrencinin aşağıdaki çalışmalarından hangisi **planlama** aşamasına aittir?

A) Konuşma sırasında vurgu ve tonlamaya dikkat etmek
B) Sunum sırasında süreyi takip etmek
C) Konuşmanın sonunda anlattıklarını özetlemek
D) Dinleyicilerin dikkatini çekecek bir girişle konuşmaya başlamak
E) Konuşmanın bölümlerini, içeriğini ve süresini belirlemek

16 Aşağıdaki gezi yazısı cümlelerinden hangisinde **açıklayıcı** anlatım kullanılmıştır?

A) "Taş kapının üzerindeki oymalar ışıkta dantel gibi parlıyordu."
B) "Avluda yaşlı bir bekçi bize doğru yürüdü, sonra durup selam verdi."
C) "Kapıdan girer girmez bir serinlik sardı her yanımızı."
D) "Kubbenin altında sesimiz yankılanıp uzaklara gitti."
E) "Kervansaray, 13. yüzyılda kervanların güvenli biçimde konaklaması için yaptırılmıştır."

17 Gezip gördüğünüz bir yeri, okurun gözünde canlanacak biçimde anlatan iki cümlelik bir betimleme yazınız.

18 Seyahatnamelerin tarihçiler için de değerli bir kaynak olmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yalnızca doğa olaylarını anlatmaları
B) Tamamen hayal ürünü olmaları
C) Hiçbir kişisel izlenim içermemeleri
D) Yazıldıkları dönemin toplumsal, ekonomik ve kültürel hayatına tanıklık etmeleri
E) Şiir biçiminde yazılmaları

19 Aşağıdaki metin parçalarından hangisi **gezi yazısı** türüne örnektir?

A) "Kapadokya'ya vardığımız sabah, gökyüzü onlarca balonla doluydu. Peri bacalarının arasından yürürken rehberimiz vadilerin nasıl oluştuğunu anlattı."
B) "Yazarın son romanı, dilinin akıcılığıyla dikkat çekiyor."
C) "Güneş enerjisi, yenilenebilir enerji kaynaklarındandır."
D) "12 Nisan. Bugün kendimi çok yorgun hissettim. Akşam erkenden yattım."
E) "Bir zamanlar, yedi dağın ardında bir padişahın üç kızı varmış."

20 Aşağıdaki gezi yazısı cümlelerinin hangisinde **duruluk** ilkesine uyulmamıştır?

A) "Akşam yemeğinde yöresel bir çorba içtik."
B) "Kasabaya vardığımızda saat tam öğle vaktiydi, yani günün tam ortasındaki öğle saatiydi."
C) "Tepeden bütün kasaba görünüyordu."
D) "Çarşıda bakırcılar çalışıyordu."
E) "Kasabaya öğle vakti vardık."

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Kasabaya öğle sıcağında vardık. Dar sokaklar, cumbaları birbirine dokunacak kadar yakın, beyaz badanalı konaklarla çevriliydi. Çarşının ortasındaki yüz yıllık bedesten hâlâ işliyor; bakırcıların çekiç sesleri kubbenin altında yankılanıyordu. Kasabanın meşhur cevizli sucuğunu tadınca yolculuğun bütün yorgunluğunu unuttum. Akşamüstü, kasabayı yukarıdan gören tepeye çıktık; güneş, kiremit damları kızıla boyarken buranın bende bir ömür sürecek bir iz bırakacağını anladım."
Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine **ulaşılamaz**?

A) Kasabanın mimarisinde cumbalı evlerin bulunduğuna
B) Yazarın geziden derin biçimde etkilendiğine
C) Yazarın kasabaya kış mevsiminde gittiğine
D) Yazarın kasabada yöresel bir yiyecek tattığına
E) Kasabada geleneksel zanaatların sürdüğüne

22 (I) Evliya Çelebi, 17. yüzyılda uzun yıllar boyunca pek çok ülke gezmiştir. (II) Gördüğü şehirlerin yapılarını, halkın dilini, yemeklerini ve geleneklerini ayrıntılarıyla kaydetmiştir. (III) Bazı anlatımlarında abartılı ve eğlendirici ögelere de yer vermiştir. (IV) Günümüzde pek çok şehirde onun adını taşıyan caddeler bulunmaktadır. (V) Bu yönleriyle Seyahatname, hem tarihî bir kaynak hem de okunmaya değer bir edebî metindir.
Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

23 "Limana yaklaştıkça martıların çığlıkları sıklaştı. İskelede balıkçılar ağlarını onarıyor, kahvehanenin önünde yaşlılar tavla oynuyordu. Burada saat sanki başka türlü işliyor; kimse acele etmiyor."
Bu parça ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangileri doğrudur?
I. Betimlemeye yer verilmiştir.
II. Yazarın kişisel izlenimi yansıtılmıştır.
III. Olay ve kişiler hayal ürünüdür.

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

24 "İyi bir gezi yazarı yalnızca gördüğünü anlatmaz. - - - - Böylece okur, hiç gitmediği bir şehri hem tanır hem de o şehrin havasını solur."
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Gezi yazıları genellikle kısa metinlerdir.
B) O yerin sesini, kokusunu, insanlarının yaşayışını ve kendisinde uyandırdığı duyguları da okura aktarır.
C) Gezi yazıları yalnızca büyük şehirleri anlatır.
D) Gezi yazarları çoğunlukla trenle yolculuk eder.
E) Her gezi yazısının mutlaka bir haritası olmalıdır.

25 "Seyahatnameler uzun süre ayrı bir tür olarak görülmemiş, anı ya da günlük türü içinde sayılmıştır. Oysa seyahatnamenin merkezinde yazarın kendisi değil, yolculuk ve gezilen yer vardır. Anı yazarı hayatından kesitler sunarken seyahatname yazarı gördüğü coğrafyayı, insanları ve kültürü tanıtır."
Bu parçada vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Seyahatnamelerde yazarın hiçbir izlenimi yer almaz.
B) Seyahatnameler, anı türünün bir alt dalıdır.
C) Seyahatname, merkezinde gezilen yeri bulundurduğu için anı ve günlükten ayrı bir türdür.
D) Günlükler seyahatnamelerden daha değerlidir.
E) Anılarda coğrafya ve kültür hiç anlatılmaz.

26 **1. Metin:** "Babamla ilk kez Trabzon'a gittiğimiz yaz, onun gençliğini geçirdiği sokaklarda dolaşmıştık. O gün babamı ilk kez ağlarken görmüştüm."
2. Metin: "Trabzon'un dik sokakları denize doğru iner. Tarihî surların dibinde kurulan pazarda hamsinin bin bir türlü yemeği satılır; yaylalardan inen kadınlar tereyağlarını çarşıya taşır."
Bu metinlerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) İki metinde de tarih atılarak gün gün yazılmıştır.
B) İki metin de kurmaca türlerdendir.
C) 2. metinde yazarın ailesiyle ilgili bir anısı anlatılmaktadır.
D) 1. metinde yazarın kişisel yaşantısı, 2. metinde gezilen yerin özellikleri ön plandadır.
E) 1. metin gezi yazısına, 2. metin anıya daha yakındır.

27 "Bazı gezi yazarları gittikleri yerleri yalnızca kendi alışkanlıklarının gözlüğüyle değerlendiriyor. Kendi mutfaklarına benzemeyen yemeği 'tuhaf', kendi giyimlerine uymayan kıyafeti 'garip' diye niteliyorlar. Oysa iyi bir gezgin, yargılamak için değil anlamak için yola çıkar."
Bu parçada yazarın eleştirdiği tutum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Gezi sırasında not almak
B) Gezi yazısında betimlemeye yer vermek
C) Gezilen yerin yemeklerini tatmak
D) Farklı kültürleri anlamaya çalışmak
E) Gezilen yerin kültürünü kendi alışkanlıklarına göre yargılamak

28 Gezip gördüğünüz bir yeri sınıfta anlatacağınız bir sunum için hazırlık, planlama ve sunum aşamalarının her birinde yapacağınız birer çalışmayı yazınız.

29 "İstanbul'un gürültüsünden sonra bu küçük ada kasabası bana bir sessizlik adası gibi geldi. Orada dakikada yüzlerce araba geçen caddeler vardı, burada yalnızca faytonların nal sesleri. Orada herkes koşuyordu, burada herkes yürüyor."
Bu parçada ağırlıklı olarak kullanılan düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Karşılaştırma
B) Sayısal verilerden yararlanma
C) Örnekleme
D) Tanık gösterme
E) Tanımlama

30 Gezi yazısıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi **yanlıştır**?

A) Yazarın gözlem ve izlenimleri önemli bir yer tutar.
B) Gezilen yerin insanlarının yaşayışı ve gelenekleri anlatılabilir.
C) Anı ve günlük türleriyle benzer yönleri vardır.
D) Gezi yazısında yalnızca açıklayıcı anlatım kullanılır; betimleme ve öyküleme yer almaz.
E) Tarih ve coğrafya gibi bilimlerden yararlanılabilir.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**